

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Тидір Наталії Іванівни

на тему: «Податкова політика України в умовах формування соціальної економіки», представлену до захисту в спеціалізованій вченій раді

Д 26.889.01 у ВНЗ «Національна академія управління» на здобуття

наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю

08.00.03 - економіка та управління національним господарством

На основі вивчення та ґрунтовного аналізу дисертації Тидір Н. І. на тему «Податкова політика України в умовах формування соціальної економіки» можна зробити наступні висновки щодо її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірності та новизни, повноти викладу в опублікованих працях, а також відповідності дисертації встановленим нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Актуальність теми дослідження.

Однією з важливих умов динамічного розвитку держави є формування та реалізація ефективної податкової політики. Саме в умовах формування соціально-орієнтованої економіки набувають особливої актуальності питання здійснення ефективної податкової політики. Поряд з цим, виникає потреба у встановленні критеріїв економічної та соціальної вагомості такої політики, а також розробки на їх основі конкретних ефективних заходів і механізмів, реалізація яких зможе безпосередньо вплинути на її вдосконалення в умовах соціалізації економіки.

Потреба у поглибленні дослідження ролі податкової політики України є доцільною на етапі розбудови високо розвинутої соціальної економіки.

Оскільки метою дисертаційної роботи Тидір Н.І. є розкриття теоретичних засад податкової політики та розроблення рекомендацій щодо її удосконалення в умовах формування соціальної економіки в Україні, її актуальність не викликає сумніву та має науково-теоретичну та практичну значимість.

Зазначене свідчить про актуальність теми дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Базові положення та рекомендації, які викладено у дисертаційній роботі Тидір Н.І., є складовими науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» на тему «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), у межах якої автором визначено теоретичні та практичні аспекти формування податкової політики в умовах соціальної економіки України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Тидір Н.І., є обґрунтованими та достовірними. Дисертація Тидір Н.І. є цілісним та завершеним дослідженням, об'єкт, предмет та мета якого логічно пов'язані між собою.

Дисертаційна робота характеризується комплексним та системним підходом до вирішення актуальних питань у сфері податкової політики України в умовах формування соціальної економіки. У дисертації застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження: діалектичний, системний, структурний; аналізу та

синтезу; структурно-функціональний; порівняння; статистичний та графічний. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти стосовно функціонування податкової політики, офіційні статистичні дані, матеріали інформаційно-аналітичних видань, наукові розробки та звіти науково-дослідних організацій, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців з питань податкової політики, системи оподаткування, умов соціалізації економіки.

Вивчення змісту дисертації та автореферату дозволяє констатувати глибину розроблення автором досліджуваної проблематики. Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст розкриває тему наукового дослідження.

Висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації Тидір Н.І., є достатньо обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна результатів дослідження, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна отриманих Тидір Н.І. результатів полягає у тому, що в дисертації розвинуто теоретичні, методичні та прикладні основи податкової політики, розроблено рекомендації щодо удосконалення її засад в умовах формування соціальної економіки в Україні. Основні наукові результати, що отримані автором під час проведення дослідження, які є новими або містять елементи наукової новизни, такі:

вперше:

– сформовано концептуальні положення податкової політики в умовах формування соціальної економіки в Україні. Це дало можливість переглянути основоположні засади податкової політики, розвинути їх та визначити ті, які мають бути домінуючими в практиці оподаткування. У межах теорії управління національним господарством це дасть змогу поглибити розуміння економічної сутності й ролі податкової політики в нових умовах та більш точно визначити напрями її подальшого удосконалення;

удосконалено:

– науковий апарат пізнання функціонального механізму формування та реалізації податкової політики в частині утворення нових його елементів. Зокрема запропоновано нові підходи до детермінації видів і форм політики в сфері оподаткування, що, на відміну від існуючих, передбачають виокремлення політики податкових доходів і політики податкового регулювання. Це дасть змогу посилити дослідження ефективності податкової політики та встановлення ступеню її соціалізації;

– систему принципів податкової політики, зокрема, існуючий перелік доповнено принципом поміркованості, що означає встановлення в економіці такого рівня податкового навантаження, який забезпечуватиме можливість розширеного відтворення й накопичення в суспільстві. Цей принцип сприятиме більшій обґрунтованості податкової політики, запобігатиме ухиленню від сплати податків;

– теоретичні підходи до реалізації податкової політики в умовах формування соціальної економіки в Україні. Оптимальне їх поєднання дозволить максимізувати ефективність податкової політики на державному рівні;

набули подальшого розвитку:

– сутнісне наповнення поняття «податкова політика», яке пропонується розглядати з позиції імперативно-диспозитивної природи регулювання податкових правовідносин, спрямованої на знаходження балансу між чіткими наказами та певними диспозитивними нормами (межами), які дозволяють суб'єкту господарської діяльності діяти в цих межах на свій власний розсуд;

– систематизація структурно-функціональних проблем податкової політики;

– методичний підхід до реалізації податкової політики в умовах формування соціальної економіки України, який полягає в доведенні необхідності удосконалення податкового стимулювання ділової та інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки.

У цілому, слід зазначити, що змістовне наповнення і розкриття пунктів наукової новизни має фундаментальне теоретичне та практичне значення.

Оцінка практичного значення одержаних результатів.

Теоретичні положення, висновки і практичні рекомендації Тидір Н.І. можуть бути використані при розробці соціально-економічних програм розвитку України та підготовці проектів законодавчих і нормативних актів з питань реформування стратегії і тактики податкової політики.

Теоретичні розробки та практичні результати дисертаційної роботи знайшли застосування в роботі окремих інституцій, що підтверджуються відповідними довідками та актами з: Головного управління ДПС у Закарпатській області – для удосконалення механізмів податкової політики в умовах формування соціальної економіки в Україні, а саме: формування системи податкового адміністрування, яка сприятиме відкритості, прозорості, конструктивності та оперативності у вирішенні питань взаємодії між органами податкового адміністрування та платниками податків; застосування порівняльного методу для виявлення особливостей різних підходів до вдосконалення податкової політики в Україні (довідка № 21-1/2 від 22.01.2020 р.); Закарпатської обласної державної адміністрації – підтверджено, що пропозиції сприятимуть успішному розвитку і підвищенню ефективності застосування рекомендованих заходів в тому числі і для підвищення добробуту населення, враховуючи складні сучасні умови розвитку країни, а також будуть використані при викладанні економічних дисциплін у закладах вищої освіти, а також під час вивчення курсів за вибором у закладах загальної середньої освіти (довідка № 01-17/1962 від 31.08.2020 р.); Ужгородської міської ради – при вдосконаленні механізмів податкової політики в умовах формування соціальної економіки в Україні та заходи впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування тощо. (довідка № 01-27/222 від 25.08.2020 р.); Державного науково-дослідного інституту

інформатизації та моделювання економіки Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – представлене дослідження містить пропозиції щодо формування моделі взаємовідносин, що представлена у вигляді ієрархічно організованої системи елементів, які розкриті за трьома напрямками: фіскальному, регулюючому та податкового адміністрування, що дозволить максимізувати ефективність складових податкової політики на державному рівні і взаємозв'язків між ними (довідка № 21-1/2 від 22.01.2020 р.); Міжнародної громадської організації «Міжнародна академія інформатики» – взято до уваги здійснені дослідження проблем забезпечення інформаційної безпеки податкової політики в умовах формування соціальної економіки (довідка 2620-01/15 від 15.01.2020 р.); ВНЗ «Національна академія управління» – використання в навчальному процесі матеріалів наукового дослідження дало змогу адаптувати навчально-методичні комплекси дисциплін до умов трансформаційних процесів в економіці та освіті, поглибити їх теоретичні та методичні основи, підвищити якість підготовки фахівців за спеціальностями 292 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 081 «Право» (акт впровадження від 02.03.2020 р.).

Повнота викладення основних наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження Тидір Н.І. викладено у 18 друкованих працях, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України та тих, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 11 друкованих праць апробаційного характеру. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відображені в авторефераті, який за змістом ідентичний дисертаційній роботі. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації та чинним вимогам.

Автореферат відображає основні наукові та практичні положення дисертаційної роботи. Наукова новизна та висновки, зазначені в авторефераті, повністю відповідають аналогічним розділам в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи в цілому достатній рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків і пропозицій, необхідно зазначити, що деякі положення є дискусійними:

1. При описі наукової новизни окремих одержаних результатів дослідження (зокрема, таких що пов'язані із «удосконаленням системи принципів податкової політики», «розвитком сутнісного наповнення поняття «податкова політика», «узагальненням та систематизацією структурно-функціональних проблем податкової політики на сучасному етапі», «розвитком методичного підходу до реалізації податкової політики в умовах формування соціальної економіки України» – С.20-22 дисертації) не знайшла відображення відмінність поданих пропозицій дисертанта від наявного в цій сфері наукового доробку.

2. На додаткове обґрунтування вимагає визначення сутності та характеристика складових механізму формування та реалізації податкової політики України (особливо – в контексті визначення характеру впливу даного механізму на процеси формування соціальної економіки). Крім того, при систематизації структури даного механізму (рис. 1.3) не знайшли належного відображення складові, пов'язані із особливостями реалізації податкової політики в рамках розбудови системи державного регулювання процесів формування соціальної економіки.

3. Автором запропоновано положення, які представлено в описі наукової новизни одержаних результатів (с.21), щодо розвитку сутнісного наповнення поняття «податкова політика», що пропонується розглядати через

імперативно-диспозитивну природу регулювання податкових правовідносин, як систему заходів організаційно-правового та соціально-економічного характеру органів державної влади та місцевого самоврядування з акумуляції та перерозподілу публічних коштів у вигляді податків залежно від вирішення стратегічних і тактичних завдань розвитку країни чи регіону. Проте на додаткове пояснення при цьому потребує позиція автора як щодо повноти відображення в поданому визначенні імперативно-диспозитивного підходу, так і відносно можливості розгляду усього комплексу відносин, пов'язаних із реалізацією податкової політики, як суто правових.

4. При описі наукової новизни окремих одержаних результатів дослідження (С.20-22), а також у відповідних розробках, представлених у роботі, у недостатній мірі знайшли змістовне відображення особливості функціонування національного господарства, пов'язані із формуванням вітчизняного варіанту концепту «соціальної економіки». Крім того, власне характеристика даного концепту у роботі презентована у занадто стислому вигляді; на пояснення потребують принципи побудови та механізм функціонування моделі управління формуванням і розвитком соціальної економіки України (рис.1.4, С.50 дисертації).

5. Оцінювання результативності податкової політики в Україні (матеріал розділу 2) у невиправдано незначній мірі стосується дослідження процесів розбудови соціальної економіки, а також податкового забезпечення даних процесів. Зосередження автора на ретельному вивченні динаміки формування Державного бюджету, податкових надходжень не дозволяють у повному обсязі оцінити результативність податкової політики з огляду на необхідність активізації зазначених процесів.

6. Представлений на рис.3.2. алгоритм взаємодії платників податків та державних органів при наданні інвестиційного податкового кредиту (С.163 дисертації) не дозволяє в достатній мірі визначити та сформулювати організаційні та методичні засади здійснення даного процесу, оскільки не містить опису критеріїв оцінювання.

7. У таблиці 3.10 дисертації наведено цікаві авторські пропозиції щодо визначення оптимальних варіантів поєднання реалізацій підсистем в рамках цифрової системи податкового обліку та адміністрування в Україні (С.221). Проте додаткового пояснення потребують як використовувані критерії оптимізації, так і процедури відбору оптимальних альтернатив.

8. Автору слід було б детальніше зупинитися на розгляді соціокультурних та інституціональних аспектів розробки та реалізації податкової політики, орієнтованої на підтримку процесів формування соціальної економіки.

Зазначені дискусійні положення та зауваження не зменшують цінності наукового дослідження, здійсненого Тидір Н.І., та вагомості отриманих результатів.

Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Тидір Н.І. на тему «Податкова політика України в умовах формування соціальної економіки» є завершеною науковою працею на актуальну тему, яку виконано на достатньо високому теоретичному й методичному рівні, та яка містить наукові результати та практичні рекомендації з питань розвитку податкової політики України в умовах формування соціальної економіки.

Дисертація за змістом та оформленням, актуальністю, теоретичною та практичною значимістю, науковою новизною відповідає п.п. 9,11,12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – Тидір Наталія Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

Декан факультету інноваційних технологій

Університету митної справи та фінансів

доктор економічних наук, професор

М.В. Корнєєв

Підпис *Корнєєв М. В.* засвідчую
Начальник відділу кадрів

Н.В. Зігір